

Rozdz. III. Rozbiór pojęć odpowiedzialność etc. etc.

Wzereg pojęć zacznę od rozbioru tych, które zarówno w etyce
jak w prawie karnem mają zasadnicze znaczenie: Odpowiedzialn
ność, ¹pożytność, ³kara. Właśnie przeciwko możliwości stosowania
tych pojęć ze stanowiska determinizmu zwraca się argumentacja
indeterministów. Już niżej o odpowiedzialności wspomniałem;
ale ~~to~~ bez dokładniejszego rozbioru tego pojęcia, który teraz
chcę przeprowadzić. Zwracam zaraz uwagę, że takie postawienie
kwestyi i argumentowanie, jakie jest bardzo ulubione ze stro
ny indeterministów, którzy właśnie owe trzy pojęcia naprzód wy
suwają, jest nieco jednostronne, albowiem zwraca uwagę tylko a
ujemną stronę. ~~Tak samo jednak można by objąć~~ ^{etyczne} Świadczy o tem
ciężkością sam wyraz pożytność, ~~które~~ - który tak samo jak z
pojęciem winy ~~z~~ czyść się ~~może~~ ^{może} pojęciem zasługi. - mówiąc
zaś o odpowiedzialności i o karze, stawia się rzecz od razu
na gruncie ujemnej strony skali oceny etycznej i prawnej.
Ale zostanę przy tem najzwyczajszem ^{ze względu na prawo} postawieniu kwestyi, a
możemy w trakcie wywodów w każdej chwili stosować je także do
strony dodatniej w znaczeniu etycznym.

Rozdz. III. Rozdział pojęć odpowiedzialności, see etc.

Wskazywać pojęć odpowiedzialności od rozdziału I, które zarówno w sprawie
 Jak w prawie karne mają zasadnicze znaczenie: Odpowiedzialność
 ność, pożyteczność, kara. Wskazywać przedmiotowo możliwości stosowania
 Wskazywać pojęć odpowiedzialności determinująca zwraca się argumentacja
 indyferentizmów. Już niaso o odpowiedzialności wspomniano;
 ale to jest dobre dane tego rozdziału tego pojęcia, który jest
 może przeprowadzić. Wskazywać kara ową, że takie postawienie
 kwestyj i argumentowania, jakie jest w tym miejscu ze strony
 indyferentizmów, który wskazywać owe te pojęcia są przedmiot
 wskazywać, jest niaso jednoczesne, odpowiednim zwraca uwagę tylko
 ożamie strony. Tak samo jednak można by odjąć. Wskazywać o tam
 wskazywać sam wskazywać pożyteczność, kara - który tak samo jak z
 pojęciem winy i czyż się może pojęciem wskazywać. - Wskazywać
 zę o odpowiedzialności i o karze, wskazywać się rzecz od tego
 na gruncie ogólnego prawa jeśli omyli wskazywać i prawie J.
 Ale wskazywać przy tym wskazywać postawienie kwestyj, a
 wskazywać w trakcie wywodów w Karze i wskazywać że także do
 strony wskazywać w wskazywać wskazywać.

Zaczynam ^{Si} c. Pożyczanie, pożyczność. które rzyhło się okazać, tego pojęcia; z powodów, które zarazem dlatego, że ono nie jest jednostronnem w używaniu, nie ogranicza się wyłącznie do dobrych albo złych rzeczy. Pożyczamy za winę, za grzech tak samo jak pożyczamy za zasługę, za cnotę. - Przedewszystkiem więc chodzi przy pojęciu pożyczania o to, co jest jego przedmiotem, t.j. co bywa lub może być pożyczanem, a w związku z tem, komu bywa to owo pożyczane. Mamy więc dwie niewiadome, nieznanome. A właściwie jeszcze trzecią, mianowicie, co to właściwie znaczy pożyczanie? Weźmy całkiem prosty przykład: Bójka, jeden drugiego pannał nożem. Kto? Dochodzenie pokazuje, że jakiś X. Przyznaje się, że całkiem świadomie, z wyraźną wolą pannał nożem; powiada, że onciał pannał tamtego, gdyż tamten chwycił go za gardło i dusił bezlitośnie. Wobec takiego przyznania się i takiego stanu rzeczy nie wahamy się ani na chwilę w pożyczaniu zyny owemu X. - Ale co znaczy owemu X? Ten X także coś bardzo skomplikowanego; nie pożyczamy czyni ańjego oczom, ani nogom, ani nawet ramieniu, które go wykonało, ani rozumowi, ani czemuś innemu prócz właśnie woli. I to w tem dwójakiem znaczeniu.

Czasem zdarza się, że owo nie jest jednoczesnym w działaniu, a raczej dostatecznie, że ono nie jest jednoczesnym w działaniu, nie ogranicza się wyłącznie do dobrego albo zła rzeczy. Po-
 cząwszy od winy, za grzech tak samo jak począwszy od zła po-
 cząwszy od grzechu. - Przedewszystkiem w chwili przy wyjściu po-
 cząwszy od grzechu, że jest jego przedmiotem, a. j. do dyw. lub
 może być pozyskiwanym, a w związku z tem, Komu dyw. to owo
 pozyskiwane. Jaki więc dalekimi wiadomymi, nieznajomymi. A właści-
 wie jeszcze rzeczą, wiadomą, że to właściwie znowu pozys-
 kujemy? Weźmy jakimś procy przykład: Bógka, jeden chrześcija-
 nizm od em. Kto? Dochodzenie pokazuje, że jakieś X. Przynajmniej
 się, że jakimś wiadomym, z własnym wojskiem potężnym; powie-
 da, że jakimś potężnym i smutnym, gdyż samemu chwyci się za garbie-
 i dalsi bezkarności. Wobec takiego przyzwyczajenia się i takiego
 stanu rzeczy nie wolno się ani nie zawiązać w podjęciu zwodu
 wzmian X. - Ale co należy owo? Ten X także może być albo sko-
 nianym; nie podlegamy zwyki sądowi, ani rozumowi, ani znie-
 ma jakimś przez własnie woli. I to w tem dwójkiem znaczeniu.

Czasem zdarza się, że ono nie jest jednoczesnym w działaniu, a raczej dostatecznie, że ono nie jest jednoczesnym w działaniu, nie ogranicza się wyłącznie do dobrego albo zła rzeczy. Po-
 cząwszy od winy, za grzech tak samo jak począwszy od zła po-
 cząwszy od grzechu. - Przedewszystkiem w chwili przy wyjściu po-
 cząwszy od grzechu, że jest jego przedmiotem, a. j. do dyw. lub
 może być pozyskiwanym, a w związku z tem, Komu dyw. to owo
 pozyskiwane. Jaki więc dalekimi wiadomymi, nieznajomymi. A właści-
 wie jeszcze rzeczą, wiadomą, że to właściwie znowu pozys-
 kujemy? Weźmy jakimś procy przykład: Bógka, jeden chrześcija-
 nizm od em. Kto? Dochodzenie pokazuje, że jakieś X. Przynajmniej
 się, że jakimś wiadomym, z własnym wojskiem potężnym; powie-
 da, że jakimś potężnym i smutnym, gdyż samemu chwyci się za garbie-
 i dalsi bezkarności. Wobec takiego przyzwyczajenia się i takiego
 stanu rzeczy nie wolno się ani nie zawiązać w podjęciu zwodu
 wzmian X. - Ale co należy owo? Ten X także może być albo sko-
 nianym; nie podlegamy zwyki sądowi, ani rozumowi, ani znie-
 ma jakimś przez własnie woli. I to w tem dwójkiem znaczeniu.

Et. i pr. karne wobec zagadn. woln. woli. -70-

Wola albo akt, postanowienie, albo dyzpozycya, a ogół tych dyzpozycji tyle co charakter. Otóż, skoro ów X przyznaje, że chciał pohnąć przeciwnika, by się w walce uwolnić, rzecz jasna, że pozytuujemy czyn ten Jego woli w znaczeniu zchcienia, postanowienia. Ale czy także w znaczeniu dyzpozycji, charakteru? To jest jeszcze kwestya. Mianowicie X mógł działać i postanawiać wsku tek bólu, cierpień, strachu rzed własną śmiercią. Ale X to człowiek zresztą spokojny, bardzo wrażliwy i uczuciowy, etc. .
Albo: X mógł działać z najzimniejszą w świecie krwią, mógł szukać sposobności pohnęcia takiego, premedytacya też. W tym drugim wypadku powiemy, że postanowienie i czyn wypływały w zupełności z charakteru osobnika X, w pierwszym zaś nie. W drugim wypadku tedy będziemy także czyn pozytywał woli w znaczeniu dyzpozycji, charakterowi, w pierwszym nie, albo przynajmniej w słabszym stopniu. A naturalnie zupełnie by ustało pozytywanie, gdyby się pokazało, że X wcale nie chciał pohnąć przeciwnika, lecz że ktoś inny chwycił go za rękę, w której przypadko wo miał nóż i trącił nią tak, iż pohnął przeciwnika. - Otóż ten barzo popularny przykład pozwala nam zrozumieć, że istotnie

Wola jako słu, postawienie, jako dążenie, a ogół tym dą-
 pozycją ryle do charakter. Ojca, skoro ów X przynajmniej, że dą-
 panna przeciwnik, by się w wale dwójki, przez Jana, że
pozycją ryle ten jego woli w znaczeniu znaczenia, postawienie
 nie. Ala czy także w znaczeniu dążenia, charakter? To jest
jestże kwestya. Mianowicie X mógł działać i postawienie waki
 tak bola, cierpien, strach przed własną śmiercią. Ala X to
 zjawisk ryleż spokojny, bardzo wrażliwy i uczuciowy, etc.
Albo: X mógł działać z pełnym zamiarem w świecie ryleż, mógł być
każ spowodować paniecia tamtego, przemawiająca etc. W tym dno
kim wypadku powiemy, że postawienie i dążeń wykazywały w za-
pełności z charakteru osobnika X, w pierwszym zaś nie. W drugim
wypadku ryle dążeń także dążeń wykazywały woli w znaczeniu
dążenia, charakterowi, w pierwszym nie, jako przynajmniej w
zjawisk spokojny. A natomiast zupełnie by dążeń wykazywa-
nie, dążeń nie pokazano, że X wcale nie chciał zrobić przeciw-
nika, lecz że ktoś inny dążył do tego, w którym przypadku
we woli nie i dążeń nie, to jest przeciwnik. - Ojca
ten bardzo podobny przykład można nam przedstawić, że jaśnie

Et. i pr. Karn. wobec zagadn. woin. woli -71-

pozytuujemy czyn woli, t.j. postanowieniu, a następnie charakte-
terowi. - prawda, można też pozytywać komuś postanowienie.
Ale wtedy owo postanowienie zajmuje miejsce czynu, gdyż wiemy
iż tak jak czyn, można też postanowić sobie postanowienie; nad-
to pozytywania postanowienia tłumaczy się tem, że ono wobec
woli w znaczeniu dyzpozycyjnem, wobec charakteru, spełnia ta-
kie samo zadanie, jak czyn, t.j. ujawnia charakter, wynika z
niego; tak samo, jak o czynie, tak i o postanowieniu czyjś
nówni mówimy: To do niego podobne - niepodobne -- Podobnie też ma się
rzecz z zaniechaniem; niepozytuujemy oczywiście nikomu wszel-
kich zaniechań, których się człowiek w każdej chwili w s nie-
skończonej ilości dopuszcza; tylko te, które podpadają pod cze-
nę kodeksu etycznego lub karnego. A i wtedy te zaniechania wy-
nikają mniej lub więcej z charakteru, z postanowień. N.p. Nie-
ka zaniechała nadzoru nad dziećmi, bo lekkomyślna etc; !: może
być i dodatnie etycznie: ktoś zaniechał zemsty, bo szlachetny
kto zaniechał dlatego, że nie mógł się zemścić, temu w mniej-
szym stopniu pozytamy to zaniechanie, lub sążkiem nie, albo-
wtem zaniechanie nie wynikało z jego woli w tem znaczeniu.

... i pr. karm. wobec zabawy. Woli -VI-
pożyteczny czyn woli, t.j. postawienie, a następnie chwalebne
... - prawda, może to pożyteczne komuś postawienie.
Ale wtedy owo postawienie jest już nie takie, gdyż wiemy
że tak jak czyn, można też postawić sobie postawienie; i
to pożyteczne postawienie tymczasem się tam, że ono wobec
woli w znaczeniu dyspozycyjnym, wobec charakteru, spełnia
nie samo zadanie, jak czyn, t.j. użycia charakteru, wynika z
niego; tak samo, jak o czynie, tak i o postawieniu użyjemy
niepodobne. -- Podobnie
niektóre mówimy: To do niego podobne - i podobnie jest się
różni z zachowaniem; niepodobnie używając nikomu wcale-
kiedy z miejsca, których się zjawisk w każdej chwili w a nie-
ekonomicznej ilości podobnie; tylko że, która podobnie pod
na konkretny przykład lub konkretno. A i wtedy to zachowanie wy-
nika z miejsca lub miejsca z postawieniem. N.p. Nie
na zachowanie nastąpi w a dziełem, do jakiegokolwiek celu; i
był i podobnie używania: Ktoś zachowanie zaczyna, do zachowania
kto zachowanie dążyć, że nie mógł się zachować, tam w miejscu
z tym sposobem pożyteczny do zachowania, lub zachowanie się, albo
właściwie zachowanie nie wynika z jego woli z tym zachowaniem.

To wszystko pozwala nam też zdać sobie sprawę z tego, co znaczy że pozytyjemy kogoś coś za winę lub za zasługę. Mianowicie to jest pozytywanie w połączeniu z oceną etyczną czynu, który pozytyjemy. W zasadzie możliwym też pozytywanie bez takiej oceny. Ale to chyba wyjątkowe wypadki, np. w praktyce sędziego zdarzyć się może, że musi karać za czyn, etycznie obojętny, lecz ustawą karną zabroniony: noszenie broni bez pozwolenia władzy:|. Wtedy etycznie nie pozytuje za winę lecz tylko z punktu wiązania prawa karnego. Ale w zasadzie i to nie jest potrzebne do aktu pozytywania, wystarczy stwierdzenie, że czyn wynika z postanowienia, dalej z charakteru czyniącego. Albowiem możemy teraz odpowiedzieć już na naszą trzecią ni ewiadomą: Co znaczy pozytywać? Znaczy wydawać sąd, że czyn pewien wynika z charakteru danego osobnika, że więc dany osobnik jest sprawcą czynu. Pozytując osobnikowi X czyn C wydajemy sąd, który może brzmieć: To zrobił X, a nie kto inny. To zrobił X zgodnie ze swym charakterem, czyn C z tego charakteru wynika. Czyn C odpowiada charakterowi, to do niego podoba.

To waznosc dowodow nie jest taka sama jak w przypadku
z dowodami materialnymi. Waznosc dowodow materialnych jest

zazwyczaj wyznaczona przez ich liczbe i rodzaj, ktory
posluguje. W zasadzie mozliwym jest pozyskanie bez jakiegolwiek

opoznienia. Ale to znowu wylaczkuje wyjatki, ktore w praktyce sa
zwykle. To znaczy nie moze, ze ma sie okazac, ze dowody

te sa nieprawdziwe, natomiast dowody materialne sa
zwykle prawdziwe. Wtedy ewentualnie nie pozostaje za nic innego

jak wyznaczenie prawa karnego. Ale w zasadzie i to nie jest
dopuszczalne do skutku pozyskania, wyjatki sa stwierdzane, ze

znowu wynika z postanowienia, dalej z charakteru czynnosci. Al-
bowiaz mozemy tutaj odpowiedzic, ze nie ma potrzeby ni wiaz-

domy: Co znaczy pozyskanie? Znaczenie wykladu jest, ze znowu de-
wiaz wynika z charakteru danego czynu, ze wiec dany osob-

nik jest epizodem. Pozyskanie osobnikow z znowu G wyda-
jemy, ktory moze oznaczac: To znaczy X, a nie Y.

To znaczy znowu ze swym charakterem, znowu G z tego wynika
znowu wynika. Znowu G odpowiada charakterowi, to do niego

Et. I pr. Karne ³ zagadn. woli -75-

Takie pozytywanie, takie wydawanie się, nazywa się pozytywaniem intelektualnem; obok tego jeszcze moralne czyli etyczne *emotionalne* gdy właśnie ze stwierdzeniem tego stanu u rzeczy łączy się

ocena atyczna, oparta na uczuciu, czynu pozytywanego. Tu właśnie źródło owego pozytywania ze winę lub zasługę. - Po takim określeniu pozytywania, ~~pozytywności~~ czynów i pozytywności sprawczymozemy też określić warunki zmniejszonej lub zniesionej pozytywności czynów: Pozytywność zniesioną jeżeli albo nie

było czyna, albo nie było woli, jeżeli to tylko pozornie było. Pozytywanie zmniejszone, jeżeli 1. czyn nie odpowiadał postanowieniu: *albo u. w. w. w. w. w. w. w. w. w.* zabiłem go zraniałem 2 jeżeli postanowienie nie odpowiadało charakterowi 3 jeżeli jedno i drugie.

Niapozytywność sprawcy 1: już nie powinien się nazywać sprawcą; jest wyrazem, którego się używa dla zmniejszonej lub zniesionej pozytywności czynu z powodu 2. - To znaczy, jeżeli postanowienie nie jest wynikiem jego charakteru, lecz innymi okolicznościami; w miarę, jak od charakteru odbiega, pozytywność się zmniejsza. To się właśnie łączy z pojęciem wolności woli w znaczeniu moralnem. *(długo 572)* Przeważa warunków *moim nad zewn. przypadkowem.*

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego

Wskazywanie, jakie wyznaczenie jest, nie ma się do niego